

ΔΗΜΟΣΘΕΝΗΣ ΒΟΥΤΥΡΑΣ

Δὲν εἶναι πολὺς καιρὸς πού μερικοὶ «χρονογράφοι» καὶ συστηματικοὶ ἀρνηταὶ ἐκείνων πού τοὺς ἐνδιαφέρει ν' ἀρνοῦνται, ἐξεστράτευσαν ἐναντίον καὶ τοῦ Βουτυρά γιὰ νὰ τὸν ἀρνηθοῦν καὶ αὐτόν, ἀφοῦ πρῶτα ἀρνήθηκαν τὸς αὐτοὺς ἄλλους ὅπως τὸν Καβάφη, τὸ Σικελιανό, καὶ ἄλλους. Εἶναι ἀλήθεια πὼς τοὺς ἀσημάντους αὐτοὺς . . . κριτικούς «ποε-τάστρους» ἀντιμετώπισε τότε σύμπας ὁ σοβαρὸς φιλολογι-κὸς κόσμος ἀπὸ τοῦ σεβαστοῦ μου φίλου καὶ Διδασκάλου, τοῦ κ. Μαλακάση μέχρι αὐτοῦ τοῦ Γερμανοῦ Ἑλλητιστοῦ, τοῦ Karl Dieterich. Ὅλοι βρῆκαν λόγια ἐπαινετικά γιὰ τὸ κολοσσιαῖον ἔργον τοῦ μεγάλου καὶ μοναδικοῦ μας αὐ-τοῦ διηγηματογράφου, τοῦ ὁποίου τὸ λεπτὸ ταλέντο καὶ τὸ ἐξαιρετικὸ γράψιμο τόσον ἔχουν σκλαβώσῃ τοὺς Ἑλληνας πού διαβάζουν σοβαρά, ἀκόμα ὅμως καὶ τοὺς ξένους πού μελετοῦν τὴν Νεοελληνικὴ γλῶσσα.

Ὁ Δημοσθένης Βουτυρᾶς εἶναι ἓνα σπάνιον φαινόμε-νον, μαζί μὲ τὸν Νίκον Νικολαΐδην τῆς Κύπρου, γιὰ τὴν Ἑλληνικὴ Γραμματολογία. Εἶναι καὶ οἱ δύο φαινόμενα, τόσον δυνατὰ πού κάμνουν τὴν ἐμφάνισιν των ἔτσι ἀπό-τομα βασιζόμενοι πρὸ παντὸς στὸν ἑαυτό τους, στὴ δυνα-μικότητα τοῦ ἴδιου των ἑαυτοῦ. Ὁ Βουτυρᾶς εἶναι τελειῶς αὐτοδίδακτος ἄνθρωπος. Ξέρει ἀρκετὰ γράμματα, ποτέ του δὲν τοῦ ἐγεννήθη ἡ ἐπιθυμία νὰ διαβάσῃ ἄλλους συγγρα-φεῖς ξένους ἢ καὶ δικούς μας, ἔτσι ἀπὸ μιὰ ἀόριστη ἀνη-συχία ἐσωτερικὴ, πρᾶγμα πού ἀποδεικνύει πὼς ἡ ἐργασία του δὲν ἔχει ἀφετηρία, ἢ συγγένεια πνευματικὴ μὲ κανένα ἄλλο ἔργο ξένου ἢ Ἑλλήνου.

Ὁ Βουτυρᾶς γράφει ὅτι αἰσθάνεται ἢ καλλίτερα ἀντιγρά-φει ὅτι συμβαίνει γύρω του, στὴν πραγματικότητα, στὴ φύση.

Μὲ τὴν ὑποβλητικότητα, τὴν δύναμι τῶν εἰκόνων του, μὲ τὴν ἀπλότητα τῶν φράσεων καὶ τὴ δυνατὴ του φαντασία, ὁ Βουτυρᾶς ἀποδεικνύεται ὄχι μονάχα ζωγράφος περιωπῆς ἀλλὰ καὶ βαθὺς ψυχολόγος τῆς ἀνθρωπίνης σφιγγὸς μὲ τὸ σφιχτὸ κλεισμένο στόμα της καὶ τὸ μυστήριον στό χεῖλη. Οἱ ἥρωες του εἶναι ἄνθρωποι πραγματικοί, καὶ δροῦν μέσα στὸ περιβάλλον τῶν δεινοπαθούτων ἀνθρώπων τῆς σειρᾶς ἐκει-νῶν πού ὑποφέρουν πολὺ ἀπ' τὴν ἔντονη παρουσία τῆς ζωῆς. Ἐχοντες χαρακτηρᾶς ἀδρούς ὑφασμένους, ζωντανεμένους,

θρέμμενους ἀπ' τὴ ζωὴ, ἀπ' τὴν ἀνησυχία τῆς καθημερινῆς αὐτῆς δράσεως πού ἀπλώνει τὰ πέπλα τῆς τὰ ἀόριστα γὰρ νὰ στραγγίσει πρὸ παντός τις δυναμικότητες ἐκείνων πού ἀδυνατοῦν νὰ τὴν καταβάλλουν καὶ νὰ τὴν ἀντιμετωπίσουν. Τὸ ὕφος τοῦ Βουτυρά δὲν εἶναι βέβαια τελείως ἐξαιρετικό. Ἡ ἐκτύλιξις τῶν σκηνῶν τοῦ ἔργου του μέσα στὰ λαϊκὰ κέντρα, στὰ μικρομάγαζα, στὶς ταπεινὲς ἐργατικὲς συνοικίαι, θυμίζουσι κάπως ὀρισμένα ποιήματα τοῦ Καβαφῆ. Ὁ κόσμος του, περικυκλῶνεται ἀπ' τοὺς ἀνήσυχους παλμοὺς τῆς ὑποστάσεως τῆς αἴριον, εἶναι ἐντελῶς ξένος πρὸς τὰ περιθώρια τῶν ἄλλων ἡρώων, ἄλλων συγχρόνων του συγγραφέων· ἀνήσυχος πάντα στὴ δράση του, μὰ δημιουργικός, γεμάτος σφριγὸς καὶ ζωὴ ἀνθρώπων ἄλλου περιβάλλοντος· τὸ ἔργο του γυρίζει γύρω ἀπὸ ἓνα κέντρον, μὰ παίρνει διάφορες τροπὲς καὶ ἀποχρώσεις. Ἄν καὶ ἡ σκηνὲς στὰ περισσότερὰ του ἔργα φαίνονται τόσο ὅμοιαι σὰ νὰ ἐπαναλαμβάνονται, ὥστόσο, μιὰ μικρὴ λεπτομέρεια σχετικὴ μπορεῖ ἀποτόμως ν' ἀλλάξει τὴν πλοκὴ καὶ τὴν δράση καὶ νὰ μεταφέρει σὲ ἄλλο ἐπίπεδο τὴ σκηνοθεσία. Διαβάζεται εὐχάριστα, μὲ μιὰ τάση ἐντελῶς ἀκουρασιάς.

Ὁ Βουτυρᾶς εἶναι καὶ θᾶναι συγγραφέας μεγάλης ἀξίας, προωρισμένος νὰ συγκινήσει καὶ κατοπινὲς γενεὲς τόσο, μὲ τὸ δυνατὸ γράψιμο του ὅσο καὶ μὲ τὸ μοναδικὸ χειρισμὸ τῆς ἔντονής του περιγραφικότητος πού θὰ μείνει ἱστορικὸς σταθμὸς στὶς σελίδες τῆς Νεοελληνικῆς μας Λογοτεχνίας.

Στὴν Ἑλλάδα μετὰ τὸν Παπαδιαμάντη, εἶναι ὁ μοναδικός, ἴσως, τεχνίτης πού μᾶς παρουσίασε ἡ ἀρρωστημένη, παραλυμένη, ἐξηντημένη καὶ ἐξαιρετικῶς στεῖρα στὸν πεζὸ λόγο ἐποχὴ. Γιὰ τὸν τόπο μᾶς εἶναι ὁ μοναδικὸς σύγχρονος καὶ μέγας πεζογράφος πού θαυμάζεται καὶ διαβάζεται ἀπὸ ὅλους, πρὸ παντός ἀπὸ κείνους πού ἔχουν τὴ δύναμη νὰ καταλαβαίνουν βαθειὰ τὴ ζωὴ, τὸν βαθὺ προορισμὸ τῆς καὶ τὴν ἀξία τῆς.

Κάθε του κομμάτι εἶναι συνυφασμένο κατὰ τὸν στενότερο τρόπο μὲ τὴ ζωὴ καὶ μὲ τις καθημερινὲς ἐκδηλώσεις τῆς, καὶ ἀποτελεῖ ἓνα ξεχωριστὸ καὶ τέλειο δημιούργημα, τοῦ ὁποίου τὸ ψυχικὸ δρῶμα, καὶ ἡ τραγικὴ ἐξέλιξις εἶναι ἀναπόσπαστο ἀπὸ τοῦ καθενός μας τὴν ζωὴ, μὲ τὴν ἀντικειμενικὴ ζωὴ τῶν ἀνθρώπων πού ἔχουν προορισμὸ τῶν νὰ ΖΟΥΝ γιὰτὶ αἰσθάνονται ἐξαιρετικὰ τὴν Ἀνάγκη τῆς Ζωῆς.

Ὡστε ὁ Βουτυρᾶς εἶναι μέγας βεβαίως.

Ο ΜΑΡΙΟΣ ΒΑΪΝΟΣ